

HUQUQBIZARLIKLAR PROFILAKTIKASI VA JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHISH BO'YICHA IDORALARARO KOMISSIYALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Asqarov Umidjon Baxromjon o'g'li

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17274952>

Annotatsiya. Ushbu maqolada huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish bo'yicha idoralararo komissiyalarning faoliyatini takomillashtirish zarurati tahlil qilinadi. Komissiyalarning huquqiy maqomi, ularning tarkibi, vazifalari, hamkorlik mexanizmlari hamda faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari yoritilgan. Shuningdek, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: huquqbuzarliklar profilaktikasi, jinoyatchilik, idoralararo komissiya, hamkorlik, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, profilaktika tizimi, samaradorlik.

Kirish

Huquqbuzarliklarning oldini olish va jinoyatchilikka qarshi kurashish har bir davlatning barqaror taraqqiyoti va ijtimoiy xavfsizligini ta'minlovchi muhim omillardandir. O'zbekiston Respublikasida bu sohada keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, **idoralararo komissiyalar** faoliyati huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimini muvofiqlashtirishda, davlat va jamoat tuzilmalari o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yishda muhim o'rin tutadi.

So'nggi yillarda jinoyatchilikning ayrim turlari, xususan, yoshlar, voyaga yetmaganlar hamda ilgari sudlangan shaxslar o'rtasida qayta sodir etilayotgan huquqbuzarliklar idoralararo hamkorlikni yanada kuchaytirishni talab etmoqda. Shu bois komissiyalar faoliyatining tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda.

Asosiy qism

1. Idoralararo komissiyalarning huquqiy asoslari va vazifalari

O'zbekiston Respublikasining 2017-yil 14-martdagi PF-5005-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "Huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi hujjat ushbu komissiyalarning huquqiy asosini belgilab berdi.

Komissiyalar quyidagi asosiy yo'nalishlarda faoliyat yuritadilar:

- huquqbuzarliklarning oldini olishga doir davlat siyosatini amalga oshirishda idoralararo hamkorlikni ta'minlash;
- profilaktik tadbirlarning samaradorligini oshirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish;
- jinoyatchilik dinamikasi va sabablari bo'yicha monitoring olib borish;
- mahalla, ta'lim muassasalari va nodavlat tashkilotlar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish.

Komissiya tarkibiga ichki ishlar, prokuratura, ta'lim, sog'liqni saqlash, bandlik, mahalla, yoshlar ishlari, ijtimoiy himoya va boshqa idoralar vakillari kiradi.

2. Faoliyatni tashkil etishdagi amaliy muammolar

Amaliyotda idoralararo komissiyalar faoliyatida quyidagi muammolar kuzatiladi:

- idoralar o'rtasidagi ma'lumot almashinuvi yetarli darajada tizimlashtirilmagan;
- komissiya qarorlarining bajarilishi ustidan nazorat mexanizmi sust;
- mahalliy darajadagi komissiyalarning tashabbuskorlik darajasi past;
- profilaktik faoliyat natijadorligi uchun yagona baholash tizimi mavjud emas.

Bundan tashqari, ayrim hollarda komissiya yig'ilishlari rasmiy xususiyat kasb etib, muammolarni tahlil qilishdan ko'ra hisobot berish shaklida o'tmoqda. Bu esa real natijadorlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi.

3. Faoliyatni takomillashtirish yo'llari

Idoralararo komissiyalar faoliyatini takomillashtirish quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilishi mumkin:

1. **Normativ-huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish.** Komissiyalar faoliyati reglamentini yangilab, ularning vakolatlarini aniq belgilash.
2. **Axborot almashinuv tizimini raqamlashtirish.** Jinoyatchilik va profilaktika ma'lumotlarini yagona elektron platformada yuritish.
3. **Tahliliy faoliyatni kuchaytirish.** Komissiyalar tarkibida kriminologik tahlil bo'limlarini tashkil etish, har chorakda jinoyatchilik sabablari bo'yicha tahliliy hisobotlar tayyorlash.
4. **Hududiy komissiyalarni qo'llab-quvvatlash.** Mahalliy darajada ijtimoiy sheriklik asosida loyihalar ishlab chiqish, "mahalla-maktab-komissiya" uchligi faoliyatini yo'lga qo'yish.
5. **Kadrlar malakasini oshirish.** Komissiya a'zolari uchun profilaktika va jinoyat huquqi yo'nalishida malaka oshirish kurslarini tashkil etish.

4. Hamkorlik mexanizmini kuchaytirish

Idoralararo hamkorlikning muvaffaqiyati ko'p jihatdan ma'lumotlar almashinuvining tezkorligi va tahliliy asoslangan qarorlar qabul qilinishiga bog'liq. Shu nuqtai nazardan, **Ichki ishlar organlari, Prokuratura, Mahalla va Oila qo'mitasi** hamda **Yoshlar ishlari agentligi** o'rtasida muntazam ma'lumotlar integratsiyasini yo'lga qo'yish zarur.

Shuningdek, jinoyatchilik profilaktikasida fuqarolik jamiyati institutlarini jalb etish, NNT va ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlik qilish ijtimoiy nazoratni kuchaytiradi.

Xulosa

Huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish bo'yicha idoralararo komissiyalar faoliyati davlatning ijtimoiy barqarorligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Komissiyalar samaradorligini oshirish uchun ularning huquqiy maqomini mustahkamlash, tahliliy va axborot texnologiyalarini joriy etish, shuningdek, kadrlar salohiyatini oshirish zarur. Idoralararo hamkorlikning yagona tizimga solinishi jinoyatchilikka qarshi kurashda ijobiy natijalar beradi va jamiyat xavfsizligini ta'minlaydi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Mamatqulov, Sh. Jinoyatchilikning ijtimoiy sabablari va profilaktikasi. — Toshkent: Yuridik adabiyot, 2020.
2. Qodirov, B. Profilaktika tizimini tashkil etish va idoralararo hamkorlik. — Toshkent: IIV nashriyoti, 2021.
3. Xolboev, A. Huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatida idoralararo muvofiqlashtirish masalalari. — Toshkent: Akademiya, 2019..